

İÇİNDEKİLER

I-TARIMSAL ARAŞTIRMA ORGANİZASYONU VE DESTEKLEME PROGRAMLARI	3
1. GİRİŞ.....	3
2. AR-GE KAYNAKLARI	5
2.1. Bakanlık Ar-Ge Destek Programı (Transfer Bütçesi).....	5
2.2. Enstitü - Özel Sektör İşbirliği	6
2.3. TÜBİTAK Destekli Programlar.....	6
2.3.1. Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme (KAMAG 1007) Programı	6
2.3.2. Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı (1001 Programı)	6
2.3.3. TÜBİTAK İkili ve Çoklu İşbirliği Projeleri.....	7
2.3.4. Diğer TÜBİTAK Programları	7
2.4. Avrupa Birliği (AB) Programları	7
2.4.1. AB Çerçeve Programları (ÇP).....	7
2.4.2. Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği Programı	7
2.4.3. Katılım Öncesi Sosyal Transformasyon Projeler Programı ile Orta Avrupa Ülkeleriyle Ekonomik Transformasyon İşbirliği Programı	7
2.4.4. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı	8
2.5. Uluslararası Kuruluşlarca Desteklenen Programlar.....	8
2.5.1. Dünya Gıda ve Tarım Örgütü -Türkiye İşbirliği Programı.....	8
2.5.2. Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu, ...	9
2.5.3. Uluslararası Akdeniz Yüksek Zirai Etütler Merkezi İşbirliği Programı	9
2.5.4. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) İşbirliği Programı.....	9
2.5.5. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) İşbirliği Programı	9
3. TARIMSAL ARAŞTIRMA ORGANİZASYONU	10
3.1. Tarımsal Araştırma Danışma Kurulu (TADAK)	10
3.1.1.Yapısı	10
3.1.2. Görevleri	10
3.1.3. Çalışma Esasları	10
3.2. Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü	11
3.2.1. Görevleri	11
3.2.2. TAGEM'in Görevlerini Yerine Getirirken İzlediği İlkeler	11
3.3. Araştırma Tavsiye Komiteleri (ATK).....	12
3.3.1. Görevleri	13
3.3.2. Üyeleri.....	13
3.3.3. Çalışma Esasları	13
3.4. Program Değerlendirme Grupları (PDG)	13
3.4.1. Yapısı	15
3.4.2. Görevleri	15
3.4.3. Çalışma Esasları	16
3.4.4. Program Grup Koordinatörleri (PGK)	16
3.5. Enstitü/İstasyon Araştırma Komitesi (EAK)	17
3.5.1. Yapısı ve Çalışma Esasları	17
3.5.2. Görevleri	17

II-PROJELERİNİN TEKLİF, DEĞERLENDİRME, DESTEKLEME VE DENETİMİ	18
1. GİRİŞ.....	18
2. TANIMLAR	18
2.1. Araştırma Fırsat Alanı (AFA)	18
2.2. Araştırma Programı	18
2.3. Araştırma	18
2.3.1. Temel Araştırma.....	18
2.3.2. Deneysel Araştırma	18
2.3.3. Uygulamalı Araştırmalar	18
2.4. GÜDÜMLÜ Araştırma Projesi	18
2.5. Alt Yapı Geliştirme Projesi.....	19
2.6. Entegre Proje	19
2.7. Araştırmacı	19
2.7.1. Proje Koordinatörü.....	19
2.7.2. Proje Lideri	19
2.7.3. Proje Yürütücüleri	19
2.7.4. Araştırma Yardımcı Personeli	19
2.8. Proje Numarası.....	19
3. PROJE TEKLİFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	20
3.1. Proje Süresi	20
3.2. Proje Konusunun Seçimi ve Proje Tekliflerinin EAK'da Değerlendirilmesi	20
3.3. Yeni Projelerin Program Değerlendirme Gruplarında (PDG) Görüşülmesi.....	20
3.4. Yeni Proje Tekliflerinin ATK'da Değerlendirilmesi.....	20
3.4.1. Projenin Değerlendirmesi	22
3.4.2. Proje Tekliflerinin Destekleme Programına Alınması.....	23
3.4.3. Proje Hazırlama ve Değerlendirme Takvimi	23
4. DEVAM EDEN PROJELERİN İZLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	24
4.1. Projelerin Yerinde İzlenmesi	24
4.2. Projelerin Değerlendirilmesi	24
5. SONUÇLANAN PROJELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE UYGULAMAYA AKTARILMASI ...	25
6. ARAŞTIRMACILARIN EĞİTİMİ.....	26
EK-1. Araştırma Programları ve Öncelik Durumları (2011 - 2015)	27
EK-2. Proje /Entegre Alt Proje Teklif Formu	30
EK-3. Entegre Proje Teklif Formu	35
EK-4. Proje Gelişme Raporu Formu	38
EK-5A. PROJE SONUÇ RAPORU.....	40
EK-5B. Sonuç Raporu Dispozisyonu.....	41
EK-5C. Proje Sonuçlarının Uygulamaya Aktarılması	42
EK-5D. KAYNAKÇA	43

Ek - 3

I - TARIMSAL ARAŞTIRMA ORGANİZASYONU VE DESTEKLEME PROGRAMLARI

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünyada tüm ekonomik ve sosyal faaliyetler, bilginin hızlı ve zamanında üretimi ve tüketimine dayalı olarak yeniden örgütlenmektedir. Bu tür ekonomilere, bilgiye dayalı ekonomi, bilgiye dayalı ekonomilere sahip toplumlara da, bilgi toplumları adı verilmektedir.

Uluslar, geleceklerini inşa etmek için kendileri açısından kritik önemde gördükleri teknolojileri, araştırma önceliklerini, bu çerçevede; bilim ve teknolojiye bugünden almaları gereken önlemleri, sistematik olarak ve teknolojik öngörü çalışmalarıyla belirlemektedirler. Kamu araştırma kuruluşlarının görevleri de; kritik önemde gördükleri teknolojileri öngörü çalışmalarının ışığı altında, gözden geçirmek ve gerektiğinde yenilemektir.

Ülkemizin “Vizyon 2023” ve “Ulusal Bilim ve Yenilik Stratejisi Eylem Planında 2011-2016” dönemi için enerji, su ve gıda öncelikli alanları olarak belirlenmiştir.

Tarım; ülkemizde yaklaşık yetmiş üç milyon insanın ve otuz milyon turistin gıda güvenliğini sağlayan, toplam istihdamın dörtte birini karşılayan, kriz yıllarında genel ekonominin sigortası olan vazgeçilmez öneme sahip bir sektördür.

Bu sektörün yönetilmesinde temel aktör olan Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Stratejik Alanları ve Amaçları;

1. Tarımsal üretimi yönlendirmek, gıda güvenliğini sağlamak, çevre ve doğal kaynakları korumak, iyileştirmek, sürdürülebilirliğini sağlamak,
2. Güvenilir gıda ve yem arzını sağlamak,
3. Bitki ve hayvan hastalık ve zararlılarını eradike etmek, ürün kayıplarını önlemek,
4. Kırsal kalkınmayı sağlamak,
5. Kurumsal kapasiteyi geliştirmektir.

Bakanlık Stratejik Planında (2010–2014), Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) tarafından gerçekleştirilmesi öngörülen hedefler şunlardır:

1. Verim ve kaliteyi artırmaya yönelik çeşit, ırk, yöntem ve teknolojileri geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
2. Yüksek verimli test edilmiş damızlıkları geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
3. Hasat ve hasat sonrası ürün ve kalite kayıplarını azaltacak tedbirler almak,
4. Arz açığı olan, katma değeri yüksek ve sanayinin ihtiyacı olan ürünlerin üretimini yönlendirmek ve artırmak,

5. Havza bazlı üretime geçişi sağlamak,
6. Tarımsal ürün ticaretinin geliştirilmesine katkıda bulunmak,
7. Çevreye duyarlı modern sulama sistemlerini geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
8. Genetik kaynakları kayıt altına almak, korumak, karakterize etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak,
9. Sürdürülebilir balıkçılık, su ürünleri yönetim sistemini kurmak ve işletmek,
10. Tarımsal çevre yönetimi uygulamalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
11. Mera ıslah çalışmalarını geliştirmek, yaygınlaştırmak ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak,
12. Alternatif tarımsal üretim tekniklerini geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
13. Biyotik ve abiyotik stres koşullarına toleranslı çeşit, yöntem ve teknoloji geliştirmek,
14. Tahmin ve erken uyarı sistemlerini geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
15. Gıda ve yem analiz, araştırma, kontrol ve denetim hizmetlerinin etkinliğini artırmak,
16. Gıda ve yem güvenilirliği alanında uluslar arası ilişkilerde uyum ve etkinliği artırmak,
17. Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetlerini geliştirmek,
18. Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetlerini geliştirmek,
19. Veteriner halk sağlığı ile ilgili önlemler almak,
20. Tarımsal sanayi ve üretimde yeni teknik ve teknolojileri araştırmak, geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
21. Yerel ve geleneksel üretimin teşviki için eğitim, yayım ve pazar imkanlarını araştırmak ve geliştirmek,
22. Bakanlık personel politikalarını insan kaynakları yönetim anlayışı ile bütünleştirmek ve etkinleştirmek,
23. Teknik ve fiziki altyapı hizmetlerini geliştirmek ve kaynakların etkin, ekonomik ve verimli kullanımını sağlamak,
24. Bilgi teknolojileri kullanımını yaygınlaştırmak suretiyle işlem ve süreçleri kolaylaştırmak,
25. Ulusal ve uluslar arası tarımsal verileri ve piyasa hareketlerini daha etkin izlemek, analiz etmek ve karar vericilere zamanında bilgi sunmak,
26. Araştırma ve geliştirme hizmetlerinin etkinliğini artırmak,

27. Üretimden tüketime kadar olan süreçte, tüm paydaşların bilinç düzeyini arttırmak, üreticilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek,
28. Küresel iklim değişikliğinin tarım üzerinde meydana getireceği muhtemel etkilerini belirlemek,
29. Tarımsal üretimde maliyetleri azaltmak, kaliteli ve bilinçli girdi kullanımını sağlamak,
30. Toprak ve su kaynaklarının etkin kullanımını sağlamak, verimliliğini arttırmak, erozyonu ve çölleşmeyi önlemek,
31. Kırsal kalkınma ve sosyo-ekonomik politikaların geliştirilmesini sağlamak,

Bu hedeflere ulaşabilmek, büyük ölçüde araştırma sisteminin yeni teknoloji geliştirme ve uygulamaya aktarabilme becerisine bağlıdır.

2. AR-GE KAYNAKLARI

Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) GSYİH'dan Ar-Ge'ye ayrılan payın 2013 yılında % 2 düzeyine, bu oran içerisinde de özel sektörün payının % 50 düzeyine yükseltilmesini kararlaştırmıştır. Bu hedefe ulaşılabilmesi için kamu ve özel sektörün Ar-Ge kapasitesini oluşturmasına ve mevcut kapasitesini geliştirmesine katkı sağlamak üzere gerek TÜBİTAK, gerekse Bakanlığımız tarafından çeşitli Ar-Ge programları oluşturulmuştur.

Bu programların her birinin kendine özgü mevzuatı mevcuttur. Bu mevzuata göre başta proje formatı olmak üzere, projelerin değerlendirme, kabul ve uygulama süreçleri farklılık arz etmektedir. Araştırma kuruluşları niteliğine göre bu programlara ya doğrudan proje sunarak ya da özel sektör ve üniversitelerle işbirliği yaparak dolaylı olarak yararlanabilmektedirler.

Araştırma kuruluşlarının önümüzdeki 5 yıl içerisinde toplam kullandıkları bütçelerinin (Döner sermaye dahil, personel giderleri hariç) % 50'sini yatırım bütçesi dışı kaynaklardan temin etmeleri hedeflenmiştir. Bu hedefe ulaşabilmek için de nitelikli araştırmacıların bu programlara yönlendirilmesinde yarar görülmektedir.

Bakanlığın ve sektörün ihtiyaç duyduğu konularda Ar-Ge çalışmaları yapılmasını sağlamak ve özel sektörün Ar-Ge kapasitesini geliştirmek amacıyla farklı kaynaklardan desteklenen programlar aşağıda özetlenmiştir.

2.1. Bakanlık Ar-Ge Destek Programı (Transfer Bütçesi)

5488 Sayılı Tarım Kanununun 8. Maddesine göre Bakanlığımız, tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu tarımsal bilgi ve teknolojilerin yurt içinde geliştirilmesi, bu bilgi ve teknolojilerin yurt dışından transfer edilerek denenmesi ve adaptasyonu ile yayımını sağlamak için, kamu ve özel sektörün tarımsal araştırma faaliyetlerini verimli ve etkin kılacak tedbirleri almakla sorumludur. Araştırma çalışmalarında görevli uzmanların yetiştirilmesini ve araştırma altyapısının geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapar. Araştırma faaliyetlerinde başta üniversiteler olmak üzere ilgili tüm kurum, kuruluşlar ve işletmeler ile işbirliğini güçlendirecek tedbirler almaktadır.

5488 Sayılı Tarım Kanunu'nun 19/g maddesi gereğince Bakanlığımız Ar-Ge faaliyetlerini desteklemektedir. Bakanlık Ar-Ge destek programı, Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde çıkarılan "Araştırma ve Geliştirme Projelerinin Desteklenmesinde Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ" kapsamında yürütülmektedir.

2.2. Enstitü - Özel Sektör İşbirliği

Tarım Kanunu'nun 8. Maddesi Genel Müdürlüğümüze Ar-Ge faaliyetlerini destekleme görevi vermektedir. Tarım Kanunu'nun 19/h Maddesine göre Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkarılan "Araştırma Kuruluşları İle Ortaklaşa Olarak Araştırma ve Geliştirme Projeleri Yürütecekler Arasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ" çerçevesinde yürütülür.

2.3. TÜBİTAK Destekli Programlar

TÜBİTAK, Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB), akademik araştırma projelerinin yanı sıra sanayi ve kamu kuruluşlarına ait Ar-Ge projelerini desteklemekte, toplantı ve yayınları teşvik etmekte, bilim, teknoloji ve yenilik alanlarında uluslararası işbirliği fırsatları sunmaktadır.

2.3.1. Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme (KAMAG 1007) Programı

BTYK'nın 8 Eylül 2004 tarihli toplantısında; Ar-Ge faaliyeti yapan, bunların sonuçlarını talep eden ve kullanan, bu faaliyetlere kaynak sağlayan tüm kurum ve kuruluşların (üniversiteler, kamu araştırma kurumları, özel sektör, sanayi kuruluşları, STK'lar, vb.) işbirliği ve stratejik odaklanmaları içinde etkinlik göstereceği bir Türkiye Araştırma Alanı (TARAL) tanımlanmıştır.

BTYK'nın 10 Mart 2005 tarihli toplantısında ise, TARAL içerisinde Bakanlıkların kendi kaynaklarıyla ve tek başlarına yapamadıkları araştırma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla KAMAG 1007 Programı başlatılmıştır.

KAMAG Programı, AB uyum sürecinde kamu kurumlarının işlevlerini verimli ve etkin kılınmasını, sorunların tanımlanması ve çözmek için bilimsel ve sistematik yaklaşım sağlanmasını, kalıcı işbirlikleri oluşturmayla toplumsal, sosyal, teknolojik ve ekonomik yaygın etki sağlanmasını hedeflemektedir.

2.3.2. Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı (1001 Programı)

"TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı Tarafından Yürütülen Programlara İlişkin Yönetmelik" 22.04.2009 tarih ve 27208 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu yönetmelik, KAMAG 1007 Programı dışındaki destek programlarını kapsamaktadır.

Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programının amacı, yeni bilgiler üretilmesi, bilimsel yorumların yapılması veya teknolojik problemlerin çözümlenmesi için bilimsel esaslara uygun olarak yurtiçinde yapılan çalışmalarını desteklemektir.

2.3.3. TÜBİTAK İkili ve Çoklu İşbirliği Projeleri

TÜBİTAK tarafından, bilim ve teknoloji alanında çeşitli ülkelerle hükümetler arası veya kurumlar arası düzeyde imzalanan İkili İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde ortak araştırma projeleri desteklenmektedir. Bu amaçla ortak bilimsel toplantılar, uzman değişimleri, çalışma ziyaretleri vb. etkinliklere maddi destek sağlanmaktadır.

2.3.4. Diğer TÜBİTAK Programları

TÜBİTAK tarafından açılan diğer araştırma destek programları da bulunmaktadır.

2.4. Avrupa Birliği (AB) Programları

2.4.1. AB Çerçeve Programları (ÇP)

Türkiye'nin AB Çerçeve Programlarına katılması 29 Ekim 2002 tarihinde mutabakat zaptını imzalaması ve Bakanlar Kurulu Kararının 09 Ocak 2003 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanması ile sağlanmıştır. Türkiye, 6. Çerçeve Programına (6. ÇP) ilk kez katılmıştır. 2002–2006 yılları için toplam 231 milyon Avro katkı payı ödemiştir.

Türkiye 01 Haziran 2007 tarihinde, 7. Çerçeve Programı (7.ÇP) için mutabakat zaptını imzalamış, Bakanlar Kurulu Kararı ise 29 Haziran 2007 tarihinde Resmi Gazetede 1 Ocak 2007 tarihinden geçerli olmak üzere yayımlanmıştır. Ülkemizin 2007–2013 yılları için ödemesi gereken katkı payı 423 milyon Avro olarak öngörülmüştür.

2007 – 2013 yıllarını kapsayan 7. ÇP, Avrupa Araştırma Alanı'nı kurmayı hedefleyen 6. ÇP'nin başarılarını daha ileriye götürmek ve Avrupa'da bilgi temelli ekonomi toplumu inşa etmek üzere oluşturulmuştur.

2.4.2. Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği Programı

European Cooperation in Science and Technology (COST)

Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği Programı aksiyonu, 22–23 Kasım 1971 tarihlerinde yapılan Bakanlar Konferansı ile oluşturulmuştur. Türkiye'nin kurucu ülkeler arasında olduğu bu programda, 35 üye ülke bulunmaktadır.

Avrupalı araştırmacılar arasında etkileşim ve işbirliğini destekleyerek, Avrupa'yı barışçıl amaçlı bilimsel ve teknik araştırma alanlarında güçlendirmek ve ulusal olarak desteklenen araştırma projelerinin yürütücülerinin, Avrupa düzeyinde oluşturulmuş ağlara (network) dahil olmalarını sağlamaktır.

2.4.3. Katılım Öncesi Sosyal Transformasyon Projeler Programı ile Orta Avrupa Ülkeleriyle Ekonomik Transformasyon İşbirliği Programı

Maatschappelijke Transformatie (MATRA) and Programma Samenwerking Oost Europa (PSO)

Türkiye'nin MATRA Programına katılımı, 30 Ekim 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan "Mutabakat Zaptı" 23.01.2003 tarihli ve 4795 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Program Hollanda Hükümetince desteklenmektedir.

MATRA kapsamında; birincil ve ikincil mevzuat uyumu, kamu idari reformu, eğitim, adalet ve içişleri, sağlık, çevre, bayındırlık, sosyal politika ve çalışma şartları alanları desteklenmektedir.

PSO kapsamında ise; tarım, ulaştırma, maliye, çevre, ekonomik kalkınma ve enerji alanlarında AB müktesebatının kabulü, uygulanması ve yerleştirilmesi yanında birlik içindeki pazar güçleri ve rekabet baskısı ile başa çıkabilecek kapasitenin geliştirilmesi ve pazar ekonomisinin yerleştirilmesi konularına destek verilmektedir.

2.4.4. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı

Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)

AB Konseyi tarafından, bir katılım öncesi yardım aracı olarak IPA, 17 Temmuz 2006 tarihli ve 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü ile 1 Ağustos 2006'da kabul edilmiştir.

İleride AB'nin üyesi olacak aday ülkelere, yapacakları siyasi, ekonomik ve kurumsal reformlarını güçlendirme çabaları için mali destek sağlamayı amaçlamaktadır.

IPA'nın 5 bileşeni bulunmaktadır. Bunlar:

1. Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma
2. Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği
3. Bölgesel Kalkınma
  - a. Çevre Programı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı)
  - b. Ulaştırma Programı (Ulaştırma Bakanlığı)
  - c. Bölgesel Rekabet Edebilirlik Programı (Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı)
4. İnsan Kaynaklarını Geliştirme (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı)
5. Kırsal Kalkınma (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)

IPA'nın Ulusal Koordinatörü Avrupa Birliği Bakanlığıdır. Kalkınma Bakanlığı 3 ve 4'nolu bileşenlerin stratejik koordinatörlüğünü yapmaktadır. Bazı bileşenlerden çıkılan proje çağrılarında, araştırma kuruluşları da programların niteliğine göre proje sunabilmektedirler.

2.5. Uluslararası Kuruluşlarca Desteklenen Programlar

TAGEM ve bağlı araştırma kuruluşları ile uluslararası kuruluşlar arasında gerek araştırma altyapısının (fiziki ve beşeri) geliştirilmesi, gerekse materyal ve uzman değişimi amacıyla çok sayıda uygulanmış ve devam etmekte olan projeler bulunmaktadır. Bu programlar:

2.5.1. Dünya Gıda ve Tarım Örgütü -Türkiye İşbirliği Programı

Food and Agriculture Organization (FAO)

FAO'nun Orta Asya ülkelerine yönelik faaliyetlerini Ülkemiz ile Ortak yürütmesi amacıyla 2007 yılında FAO-Türkiye Ortak İşbirliği Programı başlatılmış ve Alt Bölge Ofisi Ankara'da

açılmıştır. Türkiye, bu programa bakanlık bütçesinden her yıl 2 milyon ABD doları kaynak aktarmaktadır.

Bu kaynaklardan 7 Orta Asya ülkesine yönelik bölgesel, birden fazla ülkeye yönelik çoklu veya tek ülkeye yönelik projeler desteklenmektedir. Bu program TAGEM Araştırma Kuruluşlarının birikimlerinin Orta Asya ülkelerine aktarılmasında önemli bir araç olarak kullanılabilir.

2.5.2. Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu,

Consultative Group On International Agricultural Research (CGIAR),

CGIAR, dünyadaki 15 Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezini yönlendiren, yöneten ve maddi olarak destekleyen ülkeler ile uluslararası ve bölgesel kuruluşların konsorsiyumudur.

Ülkemiz CGIAR'a 21.07.2004 tarih ve 7663 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla üye olmuştur. CGIAR çatısı altındaki 5 enstitü (ICARDA, CIMMYT, ICRISAT, IRRI ve CIP) ile ortak araştırma projeleri yürütülmekte, uzman eğitimi ve materyal değişimi konularında işbirliği yapılmaktadır.

2.5.3. Uluslararası Akdeniz Yüksek Zirai Etütler Merkezi İşbirliği Programı

International Center For Advanced Mediterranean Agronomic Studies (CIHEAM)

CIHEAM, merkezi Paris'te, 1962 yılında kurulmuş, Akdeniz Bölgesinde 13 ülkenin üye olduğu araştırma organizasyonudur. Organizasyona 4 araştırma enstitüsü (Zaragoza/İspanya, Montpellier/Fransa, Bari/İtalya ve Chania/Yunanistan) bağlı olarak faaliyet göstermektedir. CIHEAM ile ortak araştırma projeleri yürütülmekte, uzman eğitimi ve materyal değişimi konularında işbirliği yapılmaktadır.

2.5.4. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) İşbirliği Programı

Economic Cooperation Organization (ECO)

Türkiye, İran ve Pakistan arasında bölgesel ekonomik işbirliğini geliştirmek amacıyla 1977 yılında kurulmuş, 1985 yılında EİT adını almıştır. 1992 yılında Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan teşkilata üye olmuşlardır.

Böylece Türkiye, İran ve Pakistan ile birlikte toplam 10 üye ülke EİT'i oluşturmaktadır. Sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın teşviki için bölgedeki ekonomik ve sosyal potansiyelin harekete geçirilmesi, üye ülkelerdeki yaşam standartlarının ve hayat kalitesinin yükseltilmesi, bölge içi ve dış ticaretinin artırılması ve ekonomik, sosyal, kültürel, teknik/bilimsel alanlarda etkin işbirliği/karşılıklı yardımlaşmanın özendirilmesi EİT'in amaçları arasındadır.

2.5.5. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) İşbirliği Programı

Organization of Islamic Cooperation (OIC)

İİT, İslam Ülkeleri arasında işbirliği yapılabilmesi amacıyla kurulmuş olup, İslam Kalkınma Bankası kanalıyla İslam Ülkelerinde uygulanmakta olan kalkınma projelerine finans kaynağı sağlamaktadır. İİT daimi komitelerinden Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi'nin (COMCEC) merkezi Türkiye, Başkanı da T.C. Cumhurbaşkanı'dır.

3. TARIMSAL ARAŞTIRMA ORGANİZASYONU

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde yürütülen araştırma faaliyetleri, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilmektedir. Tarımsal Araştırma Organizasyonu aşağıda verilmiştir.

- Tarımsal Araştırma Danışma Kurulu (TADAK)
- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM)
- Araştırma Tavsiye Komiteleri (ATK)
- Program Değerlendirme Grupları (PDG)
- Enstitü Araştırma Kurulu (EAK)

3.1. Tarımsal Araştırma Danışma Kurulu (TADAK)

3.1.1. Yapısı

Müsteşar yardımcısı başkanlığında, Bakanlığımız ana hizmet ve ilgili birimleri üniversitelerin ilgili fakülteleri, TÜBİTAK, sektördeki meslek kuruluşları ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile TAGEM tarafından ihtiyaca göre belirlenecek kuruluşların temsilcilerinden oluşur.

3.1.2. Görevleri

1. Araştırma Sisteminin kurumsal, fiziki, beşeri ve finansal kapasitesinin geliştirilmesi hususunda Genel Müdürlüğe önerilerde bulunmak,
2. Araştırma öncelikleri ile ilgili konularda önerilerde bulunmak,
3. Sektörün ihtiyaçları doğrultusunda güdümlü projeler konusunda önerilerde bulunmak,
4. Araştırma sonuçlarının karar vericilere, kullanıcılara ve sanayicilere aktarılması ve tanıtımı konusunda önerilerde bulunmak

3.1.3. Çalışma Esasları

- Kurul Başkanı, TAGEM'in bağlı olduğu müsteşar yardımcısıdır.
- Sekreteryaya TAGEM tarafından yürütülür,
- En az iki yılda bir toplanır. Toplantı TAGEM tarafından belirlenecek tarih ve katılımcıların iştiraki ile yapılır.
- Katılımcılara, toplantı tarihi, yeri ve gündemi TAGEM tarafından önceden gönderilir.
- Tavsiye niteliğinde kararlar alır.

3.2. Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel M¼d¼rl¼g¼

3.2.1. G¼revleri

1. Ulusal kalkınma planları doğrultusunda tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini belirlemek, projeler hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulatmak,
2. Çeşit ve ırk geliştirmek, tescil ettirmek ve bunların nüve materyallerini üretmek,
3. Yerli gen kaynaklarını korumak ve geliştirmek, gen kaynaklarına erişim ve bunların yararının paylaşımını sağlamak; yetkilendirme, izleme ve denetleme çalışmalarını yapmak,
4. Tarımsal ürün piyasalarındaki ulusal ve uluslar arası gelişmeleri izlemek, Bakanlığın görev alanına giren konularda araştırmalar yapmak ve yaptırmak,
5. Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı amacıyla araştırmalar yapmak,
6. Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemek ve bu kuruluşları denetlemek,
7. Hayvan ve bitki hastalıklarında kullanılan aşı, serum, biyolojik ve kimyasal maddeler ile koruma ilaçları hakkında ve bunların bileşimine giren etkili ve yardımcı maddeler konusunda araştırmalar yapmak,
8. Denizlerde ve iç sularda su ürünlerine ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve yapılmasını desteklemek,
9. Gıda, yem ve mekanizasyon konusunda araştırmalar yapmak,
10. Ulusal ve uluslararası alanda araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütmek ve bu kapsamdaki projeleri desteklemek,
11. 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun Bakanlığın görev ve yetkileri bölümünde yer alan Madde 8-1/a bendine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı adına Biyogüvenlik Kurulunun sekreteryası hizmetlerini yürütmek,
12. Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

3.2.2. TAGEM'in G¼revlerini Yerine Getirirken İzlediği İlkeler

¼lkemizde yapılan teknoloji öngörü çalışmaları ve Bakanlık stratejileri doğrultusunda, tarımsal araştırma ilkeleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

TAGEM;

- İmkânlarını, çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan ¼lkeye en fazla faydayı sağlayacak yüksek öncelikli programlardan başlamak üzere dağıtır.
- Araştırmalarda, pazarın ve hedef kitlenin taleplerini dikkate alır, araştırma projelerinin,

son kullanıcılarla işbirliği içerisinde planlanmasını ve yürütülmesini sağlar.

- Gelecekteki ihtiyaçları karşılaması beklenen ve uzun süreli stratejik araştırmalar ile hali hazırda tarım sektörünün karşılaştığı problemlerin çözümüne yönelik, kısa süreli ve uygulamalı araştırmalar arasında bir denge kurar.
- Ar-Ge kapasitesini geliştirmek için gayret sarf eder ve araştırma sistemini, ülkenin beklentilerine cevap verebilecek uluslararası rekabet gücü olan bir yapıya kavuşturur ve hedef kitle destekli bir yapının geliştirilmesini sağlar.
- Yurtdışındaki araştırma kuruluşları veya araştırmacıların, Türkiye'nin tarımsal araştırma hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacak, araştırma faaliyetlerine katılımını teşvik eder.
- Araştırma birimleri ile işbirliğini geliştirir, bireysel projelerden, bütünsel bir yaklaşımı esas alan, çok katımlı ve disiplinli, problem odaklı projelere öncelik verilmesini sağlar.
- Araştırma faaliyetlerinde devamlılığı sağlamak, tekrarları önlemek ve yeni projelerin araştırma programlarına uygunluğunu sağlamak amacıyla, araştırma veri tabanını geliştirir.
- Projeleri düzenli olarak izler ve değerlendirir.
- Araştırma sonuçlarının kullanıcılara transferini doğrudan, özel sektör veya yayım teşkilatı ile ortaklaşa gerçekleştirir.

3.3. Araştırma Tavsiye Komiteleri (ATK)

Program değerlendirme toplantısından gelen projeler, ilgili Araştırma Tavsiye Komitesi tarafından değerlendirilir. Bu komiteler aşağıdaki şekildedir:

1. Bahçe Bitkileri,
2. Bitki Sağlığı
3. Hayvan Sağlığı, Gıda ve Yem
4. Hayvancılık
5. Su Ürünleri
6. Tarla Bitkileri
7. Toprak Su Kaynakları
8. Tarım Ekonomisi

3.3.1. Görevleri

- Bakanlık Stratejik Planı ve Araştırma Mastır Planı uygulamalarını izlemek ve değerlendirmek,
- Araştırma projelerinin araştırma önceliklerine uygunluğunu incelemek, tekrarları ve kaynak israfını önlemek, gerekli hallerde benzer veya tamamlayıcı projelerin birleştirilmesine karar vermek,
- Program Değerlendirme Grup Toplantılarında kabul edilen projeleri bütçe imkânları açısından önceliklendirmek,
- Gerekli görüldüğünde projelerin teknik değerlendirmesini yapmak, yaptırmak ve ihtiyaç duyacağı komisyon ve komiteleri oluşturmak,
- Yürütülen projelerin yerinde denetimini yapmak/yaptırmak üzere heyetler teşkil etmek, heyet raporlarının sonuçlarına göre, gerekli hallerde projelerin yürütülmesini durdurmak, değişiklikler istemek ve bunların sonuçlarını takip etmek,
- Kararlarını ilgili Daire Başkanlığına iletmek ve Genel Müdürlükçe verilen diğer görevleri yapmak.

3.3.2. Üyeleri

Araştırma Tavsiye Komiteleri Başkan dahil 7 üyeden oluşur.

- ATK başkanı ve üyeleri ilgili Genel Müdür Yardımcısının teklifi ve Genel Müdürün onayı ile görevlendirilir.
- Üyeler, en az biri üniversitelerden olmak üzere ilgili daire başkanlıkları, araştırma kuruluşlarından program/diisiplinleri temsil edecek şekilde seçilir.

3.3.3. Çalışma Esasları

- ATK aksine bir karar olmadıkça, yılda bir kez, 2/3 çoğunlukla toplanır, kararlar salt çoğunlukla alınır.
- Toplantı tarihi ve yeri, ATK Başkanının önerisiyle Genel Müdürlükçe belirlenir,
- Program değerlendirme toplantısında kabul edilen projeler belirlenen formatta ATK'ya sunulur.
- Sekreteryası, sorumlu daire başkanlıkları tarafından yürütülür
- ATK toplantı kararları, araştırma kuruluşlarına ilgili daire başkanlığı tarafından gönderilir.

3.4. Program Değerlendirme Grupları (PDG)

Enstitü Araştırma Komitesinde görüşülen projeler, danışman / raportör görüşleri alınarak, TAGEM tarafından PDG toplantılarına sunulur. Her program grubuna bir koordinatör tayin

edilir. Koordinatörler öncelikle Genel Müdürlükten veya Merkez Enstitüden, bu da mümkün değilse diğer enstitülerden olabilir.

Bu alt gruplar aşağıda alfabetik olarak belirtilmiştir.

1. Bağcılık
2. Biyolojik Çeşitlilik ve Genetik Kaynaklar
3. Büyükbaş-Küçükbaş Hayvancılık
4. Çayır Mera ve Yem Bitkileri
5. Gıda ve Yem
6. Hayvan Sağlığı
7. İklim Değişikliği ve Havza
8. Hububat, Endüstri Bitkileri, Sebze ve Süs Bitkileri Hastalıkları
9. Hububat, Endüstri Bitkileri, Sebze ve Süs Bitkileri Zararlıları
10. Ilıman İklim Meyveleri
11. İlaç, Alet ve Toksikoloji
12. Kanatlı Küçük Evcil Hayvancılık
13. Meyve Bağ Hastalıkları
14. Meyve Bağ Zararlıları
15. Organik Tarım
16. Pamuk
17. Sebzeler ve Süs Bitkileri
18. Tarımsal Sulama ve Arazi Islahı
19. Tarım Ekonomisi
20. Tarımsal Mekanizasyon ve Bilişim
21. Bitki Besleme ve Toprak
22. Turunçgiller, Zeytin, İncir ve Diğer Subtropik Meyveler
23. Serin İklim Tahılları

24. Sıcak İklim Tahılları

25. Su Ürünleri

26. Yabancı Ot

27. Endüstri Bitkileri (Yağlı Tohumlu Bitkiler, Patates, Tütün ve Tıbbi Aromatik Bitkiler)

28. Yemeklik Dane Baklagiller

3.4.1. Yapısı

- TAGEM ve araştırma enstitülerinden araştırmacılar,
- Bakanlık merkezi ve taşra birim temsilcileri,
- Üniversite öğretim üyeleri,
- TÜBİTAK, TAEK ve benzeri araştırma kurum temsilcileri,
- Kalkınma Bakanlığı ve ilgili diğer bakanlık temsilcileri,
- Özel sektör, yetiştirici/üretici, yetiştirici/üretici merkez birlikleri ve sivil toplum kuruluşları,
- İhtiyaç duyulan diğer sektör paydaşlarından oluşur.

Üniversitelerden katılımcıların belirlenmesinde projelerde veya proje değerlendirme komisyonlarında yer alan öğretim üyelerine öncelik verilir ve diğer katılımcıların sayısı Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

3.4.2. Görevleri

- Enstitü Araştırma Komitelerinden gelen yeni teklif projeleri bilimsel açıdan (isim, amaç, kapsam, materyal-metot, araştırma ekibi) değerlendirmek,
- Yeni Araştırma projelerinin program hedeflerini karşılama durumlarını değerlendirmek,
- Projelerin çok disiplinlilik, bölgesellik, ülkesellik, müşteri ya da problem odaklılık açısından değerlendirmesini yapmak ve önermelerde bulunmak,
- PDG toplantısında kabul edilen projeleri ATK' lara önermek,
- Devam eden ve sonuçlanan projelerin değerlendirilmesini yapmak,
- Sonuçlanan projelerin yayınlanması ile ilgili tavsiyelerde bulunmak,
- Araştırma Programı ile ilgili ülke önceliklerinin ve dönemler itibarıyla yürütülecek proje konularının belirlenmesinde TAGEM' e önerilerde bulunmak,

- Genel Müdürlükçe verilen benzeri görevleri yapmak.

3.4.3. Çalışma Esasları

- Aksine bir karar olmadıkça yılda bir kez toplanır,
- Toplantı tarihi ve yeri TAGEM tarafından belirlenir,
- Toplantı davet ve dokümanları katılımcılara ilgili daire başkanlığınca gönderilir,
- Toplantı sekretaryası, ilgili daire başkanlığı tarafından yürütülür,
- Yeni projelerin sunumlarını müteakip ilgili danışman/raportör/koordinatörün değerlendirme raporu açıklanır.
- Kararlar katılımcıların oy çokluğu ile alınır.

3.4.4. Program Grup Koordinatörleri (PGK)

Program Grup Koordinatörleri ilgili daire başkanlığının teklifi ve Genel Müdürlüğün Olur'u ile atanır. Görev ve sorumlulukları şunlardır:

1. PGK entegre projelerin TAGEM adına koordinasyonu ve izlenip değerlendirilmesine ilişkin tüm görevlerden sorumludur.
2. Program ve proje çalışmalarında alt proje liderleri, araştırmacılar, enstitüler ve ilgili diğer kişi ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.
3. İlgili araştırma programına bağlı projeleri, Türkiye genelinde planlar, hazırlar ve uygulanmasını izler.
4. İhtiyaç duyulan konularda üniversite temsilcileri ve özel sektör kuruluşlarının katılımı ile çoklu disiplinli ve çok ortaklı projelerin hazırlanmasını ve uygulamaya konulmasını koordine eder.
5. Yıllık program çalışma gruplarını koordine eder.
6. Program Değerlendirme Toplantılarına teklif edilecek Proje Teklifleri hakkında ön değerlendirme yapar, proje özetlerini gözden geçirir ve özetlerinin gruba dağılımını sağlar.
7. Programıyla ilgili tüm tamamlanmış, devam eden ve yeni projelerle ilgili veri tabanı oluşturma çalışmalarına yardımcı olur.
8. Projelerle ilgili saha çalışmalarında işbirliği ve koordinasyonu sağlar, projelerde ortak çalışmaları, teknik toplantıları ve kursları organize eder.
9. Yürütülen projelerin program hedeflerine ulaşma durumlarını değerlendirir.
10. Sorumlusu bulunduğu araştırma programı altında yer alan araştırmacıların yurtiçi ve yurtdışı eğitim ihtiyaçlarını belirler.

11. PGK, lkesel bazda yürütülen projelerde lkesel Proje Koordinatörlerini, görev, yetki ve sorumluluklarını belirler.

12. Yukarıda verilen tüm konularda hazırladığı raporları ilgili Daire Başkanlığına sunar.

Bu görevlerin yerine getirilmesinde tüm proje liderleri PGK'ya, PGK ise yürüttüğü bütün görevlerinde bağlı olduğu daire başkanlığına karđı sorumludurlar. Hazırlayacakları raporları ve teklifleri ilgili daire başkanlığına iletirler.

3.5. Enstitü/İstasyon Araştırma Komitesi (EAK)

3.5.1. Yapısı ve alışma Esasları

- EAK, müdür ya da müdürün görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında toplanır.
- Üyeler, enstitüde çalışan araştırmacılardan oluşur.
- EAK sekreteryası Enstitü/İstasyon Müdürlüğü tarafından belirlenir.
- Toplantı gündemi sekreteryaya tarafından hazırlanarak katılımcılara duyurulur.
- Proje nerileri Komite Başkanı tarafından teknik görüşmeye açılmadan önce genel görüşmeye açılır. neriler Bakanlık Stratejik Plan Amaçları ve TAGEM tarafından gerçekleştirilmesi öngörülen hedeflere göre değerlendirilir. Kabul edilmesi durumunda teknik görüşmeye geçilir.
- Yeni Teklif ve Sonuçlanan Projeler, proje lideri tarafından sunulmak zorundadır. Devam eden projeler ise proje yürütücüleri tarafından da sunulabilir.
- EAK kararları, toplantıyı takiben TAGEM'e gönderilir.

3.5.2. Görevleri

1. Yeni proje tekliflerini görüşür ve karara bağlar.
2. Devam eden ve sonuçlanan projeleri değerlendirir.
3. PDG toplantılarına gönderilmesine karar verilen yeni projeler ile gelişme ve sonuç raporlarını, incelenmek üzere süresi içinde TAGEM'e gönderir.
4. Enstitü yönetimince verilecek diğer konularda çalışma yapar.

II- PROJELERİNİN TEKLİF, DEĞERLENDİRME, DESTEKLEME VE DENETİMİ

1. GİRİŞ

Tarımsal araştırma projelerinin yönetim sistemindeki araştırmacı ve araştırma tanımları ile projelerinin hazırlanması, teklifi, değerlendirilmesi, kabulü, izlenmesi, sonuçlandırılması ve sonuçların değerlendirilmesine ilişkin aşamalar bu başlıkta incelenmiştir.

2. TANIMLAR

2.1. Araştırma Fırsat Alanı (AFA)

Benzer amaçlarla kullanılan ürün grupları, üretim sistemleri ve ürün faktörlerinin problemlerini çözmeye yönelik araştırma programlarından ibarettir. Bir AFA, birden çok sayıda Araştırma Programını ihtiva eder.

2.2. Araştırma Programı

Amaç ve hedefleri, araştırma projelerine göre daha geniş ve genel olarak tanımlanmış bir ürün veya ürün grubu, üretim sistemi veya üretim faktörü ile ilgili problemleri çözmeye yönelik araştırma faaliyetlerinden ibarettir. Araştırma Programları, belirlenen hedeflere ulaşmada birbirini tamamlayan bağımsız projelerden oluşur.

2.3. Araştırma

Belli bir amaca yönelik, belirli aşamalar içerisinde ve bir yöntem dahilinde yapılan çalışmalara araştırma denir.

2.3.1. Temel Araştırma

Görünürde özel herhangi bir uygulaması veya kullanımı bulunmayan ve öncelikle olgu ve gözlemlenebilir olayların temellerine ait yeni bilgiler elde etmek veya üretmek için yürütülen deneysel ya da teorik çalışmalardır.

2.3.2. Deneysel Araştırma

Araştırma ve/veya pratik deneyimden elde edilen mevcut bilgiden yararlanarak yeni malzemeler, yeni ürünler ya da cihazlar üretmeye; yeni süreçler, sistemler ve hizmetler tesis etmeye ya da halen üretilmiş veya kurulmuş olanları önemli ölçüde geliştirmeye yönelik sistemli çalışmadır.

2.3.3. Uygulamalı Araştırmalar

Sonuçları yeni bir araştırma gerektirmeksizin doğrudan uygulamaya aktarılacak, bir pratik amaca / hedefe (mevcudu geliştirmeye ya da bir sorun çözmeye) yönelik yeni bilgi ya da teknoloji elde etmek amacıyla yürütülen özgün araştırmalardır.

2.4. GÜDÜMLÜ Araştırma Projesi

Tarım sektöründe ortaya çıkan/çıkması muhtemel acil sorunların / ihtiyaçların çözümü için Bakanlık, özel sektör veya gönüllü kuruluşlar tarafından talep edilen konularda yürütülen araştırma projeleridir.

2.5. Alt Yapı Geliştirme Projesi

Kamu, üniversite, özel sektör veya STK'ların araştırma laboratuvarları ve diğer alt yapılarını iyileştirmek, güçlendirmek ve işlevsel hale getirerek, bilimsel ve teknik kapasitelerini artırma amacına yönelik projelerdir.

2.6. Entegre Proje

Aynı konuda farklı alanlarda yürütülen veya aynı ürün/ürün grubuyla ilgili farklı disiplinlerin bir araya gelerek hazırladıkları projelerdir.

2.7. Araştırmacı

Araştırma projelerinde proje koordinatörü, proje lideri ve/veya proje yürütücüsü ya da yardımcı araştırmacı olarak görev alan kadrosu ne olursa olsun, en az lisans mezunu personeli ifade eder.

2.7.1. Proje Koordinatörü

Ülkesel ve bölgesel boyutta, çoklu disiplinli ve birden fazla birim veya kurumun katıldığı büyük projelerin hazırlanması, uygulanması, yürütülmesi, koordinasyonu, raporlanması, sonuçlarının değerlendirilmesi ve yayına hazırlanması sürecinden birinci derecede sorumlu ve yetkili araştırmacıdır.

2.7.2. Proje Lideri

Araştırma projelerinin hazırlanması, uygulanması, yürütülmesi, raporlanması, proje yürütücülerinin belirlenmesi, sonuçlarının değerlendirilmesi ve yayına hazırlanması işlerinden birinci derecede sorumlu ve yetkili araştırmacıdır. Proje lideri; genç araştırmacıların gelişmesini ve bu sayede araştırma sisteminin devamlılığını sağlamak amacıyla genç araştırmacılara projede yer vermek ve teknik açılardan yönlendirmekle sorumludur.

2.7.3. Proje Yürütücüleri

Proje takımı içerisinde yer alan ve projede belli bir bölümün yürütülmesinden sorumlu olan araştırmacılarıdır. Projenin sağlıklı ve metoduna uygun olarak yürütülmesinde proje liderine karşı sorumludurlar.

2.7.4. Araştırma Yardımcı Personeli

Araştırma faaliyetlerinin yürütülmesinde araştırmacı personelin denetiminde çalışan teknisyen, laborant, tekniker ve eşdeğeri nitelikli personeldir.

2.8. Proje Numarası

Her bir projeye proje numarası verilir. Proje numarasından önce TAGEM yazılır. Sonra sırasıyla; ilgili Dairesi, proje başlangıç yılının son iki rakamı, AFA kodu, Program kodu ve sıra numarası yazılır (Örn: TAGEM/HAYSÜD/11/A02/P01/112).

Entegre Projelerde ise sırasıyla; ilgili Dairesi, Proje başlangıç yılının son iki rakamı, AFA kodu, Program kodu, entegre proje numarası ve alt proje numarası yazılır (Örn: TAGEM/TBAD/11/A12/P02/04-001).

3. PROJE TEKLİFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Proje Süresi

Projeler en fazla beş yıl süreli olabilir. Proje sürekli ise 4. yılın sonunda yeni teklif proje ile birlikte 4 yıllık ara sonuç raporu teklif edilir.

3.2. Proje Konusunun Seçimi ve Proje Tekliflerinin EAK'da Değerlendirilmesi

- EAK Toplantı tarihi, gündemiyle birlikte 20 gün önceden Genel Müdürlüğe bildirilir. Genel Müdürlük tarafından EAK'ı izlemek üzere (TAGEM veya Merkez Enstitüden) 2 adet uzman görevlendirilebilir. Söz konusu uzmanlar, EAK'ın işleyişi hakkında TAGEM'e bir rapor sunarlar.
- Kaynağı ne olursa olsun Enstitüde / İstasyonda yürütülecek projeler EAK'de görüşülür ve EAK tutanağına bağlanır.
- Araştırma Master Planında belirtilen öncelikli araştırma programları (Ek-1), ve konuları ile üretici/yetiştirici, sanayici ve diğer sektör paydaşlarından gelen sorunlar dikkate alınarak EAK toplantılarında proje konuları belirlenir. Proje konularının isabetli olarak seçilmesi, projenin kabul edilme şansını artırır.
- Proje tekliflerinin daha önce enstitü/istasyon, bölge ile ülkede yapılmış ve devam eden çalışmalar gözden geçirilerek, tekrar niteliğinde olmamasına dikkat edilir.

3.3. Yeni Projelerin Program Değerlendirme Gruplarında (PDG) Görüşülmesi

- İlgili daire tarafından yeni projeler, program koordinatörlerine/danışmanlara/raportörlere gönderilir.
- Proje teklifleri danışman/raportör görüşü ile program değerlendirme toplantılarında sunulur.
- Proje teklifleri PDG'de isim, amaç, kapsam, materyal – metot, araştırma ekibi, çoklu disiplinlilik, bölgesellik veya ülkesellik açısından değerlendirilir.
- Proje teklifleri PDG'deki öneri ve değerlendirmeler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak Proje / Alt Proje Teklif Formu (Ek-2) ATK'ya sunulur.
- Benzer amaçları taşıyan, aynı veya benzer bölgelerde yapılacak projelerin bölgesel veya ülkesel – entegre proje haline getirilmesi sağlanır (Ek-3).
- Yatırım bütçesi dışı kaynaklı projelerden TAGEM tarafından uygun görülenler, PDG'de bilgi amaçlı sunulur.

3.4. Yeni Proje Tekliflerinin ATK'da Değerlendirilmesi

Yeni teklif edilen araştırma projeleri ATK tarafından değerlendirilir. Proje tekliflerinin değerlendirilmesinde, verilebilecek en yüksek puanlar aşağıda olduğu gibidir. Genel Bütçe dışı kaynaklardan desteklenen araştırma projeleri ATK'da görüşülmez.

<u>Değerlendirme Kriterleri</u>	<u>PUAN</u>
Araştırma program önceliği	20,0
İşbirliği derecesi	20,0
Sorun çözme veya sonuçların uygulamaya aktarılabilirliği	15,0
Yeni bir ürün / teknoloji / sistem / yöntem geliştirilmesi	15,0
Ekonomik katkı	10,0
Talep edilen bütçenin gerçekçiliği ve bütçe içi dağılımın uygunluğu	10,0
Yüksek lisans / Doktora programı	5,0
<u>Orijinal fikir geliştirme</u>	<u>5,0</u>
TOPLAM	100,0

3.4.1. Projenin Değerlendirmesi

Program Önceliği (Ek-1) bakımından proje tekliflerinin alacağı puanlar aşağıda belirtilmiştir.

Araştırma Programları Öncelik Puanları

Yüksek (Y)	20,0
Orta (O)	15,0
Düşük (D)	10,0

İşbirliği derecesi bakımından proje teklifleri aşağıdaki tabloya göre puanlanır.

***İşbirliği şekli	Katkı Türü (%)	İşbirliği Puanı
Enstitü içi	Disiplinler arası	7,5
Enstitüler arası	Teknik	10,0
	Mali*	12,5
Araştırma + uygulama / yayım	Teknik	12,5
	Mali*	15,0
Üniversite, Diğer Kamu	Teknik	5,0
	Mali**	12,5
Üniversite + Özel Sektör	Teknik + %25 Mali**	15,0
Özel Sektör	%25**	10,0
	%30**	11,0
	%75**	20,0

* Katkı türü aynı olabilir.

** Katkı türü aynı ya da parasal olabilir.

***İşbirliği, birkaç işbirliği puanını kapsıyorsa en yüksek olan esas alınır.

Sonuçların uygulamaya aktarılması için; proje sonuçlarından kimlerin ne şekilde yararlanabileceği ve sonuçları bakımından uygulanabilir olmasına göre 1 ile 15 arasında,

Yeni bir ürün/teknoloji/sistem/yöntem geliştirilmesi için; projenin sonuçlarının yeni bir ürün, teknoloji, sistem, yöntem geliştirilmesine yönelik olma durumuna göre 1 ile 15 arasında,

Ekonomik katkı için; beklenen sonuçlar ve bunların ülkeye; ekonomik, sosyal veya çevresel bakımdan sağlayacağı katkılara göre 1 ile 10 arasında,

Talep edilen bütçenin gerçekçiliği ve bütçe içi dağılımın uygunluğu için; talep edilen bütçeyle proje sonucunda sağlanacak ekonomik, sosyal veya çevresel yararlar karşılaştırıldığında, sağlayacağı yararlar ile uyumu ve bütçe taleplerinin projenin büyüklüğü ve önemi ile orantılı oluşuna göre 1 ile 10 arasında puan verilir.

Yüksek lisans/ doktora tez projeleri için; program önceliğine uyumlu olmak kaydıyla 5 puan verilir.

Orijinal fikir geliştirme için; 5 puan verilir.

3.4.2. Proje Tekliflerinin Destekleme Programına Alınması

- Projeler toplam 100 puan üzerinden değerlendirilir ve en yüksek puanlı projeden başlamak üzere puanlarına göre sıralanır.
- Değerlendirmede 60 puan ve üzerinde alan projeler bir sonraki mali yılın bütçe imkanları çerçevesinde desteklenir.
- Desteklenmesi uygun bulunan projeler için Makam Onayı alınır.
- Desteklenmesi onaylanan projelere proje numarası verilir ve bu projeler Aralık ayında enstitülere bildirilir.
- Bir sonraki yıl desteklenecek projeler izleyen mali yıl başlangıcından itibaren yürürlüğe konulur.

3.4.3. Proje Hazırlama ve Değerlendirme Takvimi

Destekleme programına alınacak projelerle ilgili değerlendirilmeye ait takvim aşağıda verilmiştir.

Araştırma Proje Tekliflerinin Değerlendirilme Takvimi

Tarihler	Faaliyetler
1 – 31 Ocak	EAK'larda görüşülen proje önerilerinin TAGEM'e gönderilmesi
1 – 15 Şubat	Projelerin Koordinatör / Danışman/ Raportörlere gönderilmesi
Şubat – Mart	Program Değerlendirme Grup Toplantıları

1 – 15 Nisan	PDG toplantıları kararlarının Enstitülere/İstasyonlara duyurulması
15 Nisan –15 Mayıs	PDG toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda düzenlenen projelerin TAGEM'e gönderilmesi
15 Mayıs–15 Haziran	Projelerin ATK'larca değerlendirilmesi
15 Haziran – 15 Temmuz	ATK'larda görüşülen projelerin varsa önerilen tavsiyeler doğrultusunda yeniden hazırlanıp, TAGEM'e gönderilmesi
15 Temmuz – 1 Eylül	Kabul edilen projelerin Makam Onayına sunulmak üzere ilgili Daire Başkanlığına gönderilmesi
01 – 30 Eylül	ATK'da kabul edilen araştırma projelerinin Genel Müdür Onayına sunulması
1 – 31 Aralık	Destekleme programına alınan projelerin Enstitülere/İstasyonlara bildirilmesi

4. DEVAM EDEN PROJELERİN İZLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Projelerin Yerinde İzlenmesi

Projelerin yerinde izlenmesine ilişkin plan ve programların yapılması ve uygulanması işlemi, ilgili Daire Başkanlıkları ve proje koordinatörleri tarafından yürütülür.

İzleme görevi ATK üyeleri, Genel Müdürlük personeli ve araştırmacılar arasından seçilecek bir uzmanlar grubu veya proje koordinatörlerince hazırlanan konu veya disiplin bazında çalışan araştırmacılardan oluşan gezici çalışma grupları aracılığıyla da yerine getirilebilir.

4.2. Projelerin Değerlendirilmesi

Proje liderleri, genellikle yılda bir kez, gerektiğinde de altı aylık dönemler halinde iki kez hazırlayacakları Proje Gelişme Raporlarını (Ek-4) TAGEM'e gönderirler.

ATK'lar, proje gelişme raporları ve yerinde izleme raporlarını birlikte değerlendirerek; ilgili projenin desteğinin devamına veya proje liderinin uyarılmasına karar verir.

5. SONUÇLANAN PROJELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE UYGULAMAYA AKTARILMASI

- Program değerlendirme grup toplantılarında, yeterli görülen projelerin sonuç raporlarının hazırlanmasına karar verilir,
- Proje liderleri tarafından proje sonuç raporları (Ek-5A/ B / C / D), EAK'ta değerlendirildikten sonra TAGEM' e gönderilir,
- PDG, proje liderinin sunuşu ve yapılan tartışmalar sonucunda, projenin yayını konusunda karar verir.
- Yayınlanmasına karar verilen projeler, en geç iki ay içinde sonuç raporu formuna göre hazırlanarak TAGEM'e sunulur.

Proje sonuçlarının uygulamaya aktarılması süreci, proje lideri tarafından hazırlanarak TAGEM'e sunulur.

Proje sonuçlarının uygulamaya aktarılmasında aşağıdaki yol izlenir.

1. Yayın özeti öncelikle ilgili enstitü web sayfasında yayınlanır ve en geç 3 ay içinde TAGEM açık arşiv sistemine kaydedilir.
2. Proje sonuçlarının uluslararası bilimsel dergilerde yayınlanması veya uluslararası kongre ve sempozyumlarda sunulması ya da ulusal hakemli dergilerde yayınlanması sağlanır.
3. Proje lideri/yürütücüsü tarafından proje sonuçları ve elde edilen bulgular İl Müdürlükleri ile yapılan bilgi alışveriş toplantılarında sunulur. Enstitü/istasyon tarafından proje sonucu elde edilen bulgu veya bilgiler bir resmi yazı ekinde özet olarak uygulamada rol alan paydaşlara gönderilir. Yapılacak toplantı ile aşağıda yazılı ilgili birimlerde tanıtımı yapılır.
  - İlgili Genel Müdürlükler; (Hayvancılık Genel Müdürlüğü, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, TİGEM, EBK, TMO).
  - İlgili sektör paydaşları (yetiştirici/üretici birlikleri, ihracatçı birlikleri, un sanayi, gıda sanayi, içecek sanayi, yem sanayi vb).
4. Proje sonucunda elde edilen veya geliştirilen çeşit/ ırk/ hat/ aşı/ ilaç ve teknolojinin tescili için dosyası hazırlanarak aşağıdaki kurum veya komitelere başvurusu yapılır.
  - Bitkisel çeşit tescili için Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Merkezi Müdürlüğü
  - Hayvan ırk/ hat tescili için Irk Tescil Komitesi
  - Aşı, ilaç, makine ve yazılım tescili için Türk Patent Enstitüsü
5. Tescili yapılan çeşit/ ırk/ hat ve patenti alınan aşı/ilaç/makine vb. teknolojilerin isim ve teknik detayları TAGEM'e bildirilir.

6. Tescilli yapılan çeşit/ ırk/ hat veya aşı/ilaç/makine vb teknolojinin özel sektörde üretiminin yapılabilmesi için gerekli duyurular yapılarak ilgili mevzuat çerçevesinde üretim hakkı devredilir.

6. ARAŞTIRMACILARIN EĞİTİMİ

Araştırma enstitülerine/istasyonlarına personel alımında, ihtiyaca cevap verecek bilgi ve beceriye sahip olanların seçimleri esastır. İstihdam edilecek personel, çalışma alanları için gerekli bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla uyum eğitimine tabi tutulur.

Araştırma kuruluşuna atanan veya naklen geçen kişiler için Araştırma Metodolojisi eğitimi verilir. Bu elemanlar, araştırmanın amacını kavramada ve bir araştırma projesinin yürütmede gerekli becerilerin kazandırılması için genel bir eğitime tabi tutulurlar. Bu eğitimden öncelikle bölüm başkanları sorumludur. Araştırma metodolojisi ve uyum eğitimi alan kişiler projelerde yer alabilir ve yeterliliklerine ve becerilerine bağlı olarak bölüm başkanlarının rehberliğinde araştırma projeleri planlayabilir ve yürütebilirler.

Araştırma metodolojisi eğitimi; problem tanımlama, literatür taraması, proje tasarımı ile saha ve laboratuvar becerilerinin kazandırılması ve veri değerlendirme konularını kapsar.

Enstitülerde çalışan aktif araştırmacı ve yöneticilerin, yabancı dil bilgilerinin geliştirilmesi amacıyla; Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu E cetvelinin ilgili maddesi kapsamında kuruluşun bulunduğu yer veya en yakın yerleşim biriminde, yabancı dil kursları düzenlenebilir.

Araştırma Programları ve Öncelik Durumları (2011 - 2015)

AFA KODU	AFA Adı	PROGRAM KODU	PROGRAM ADI	Öncelik
A 01	Biyolojik Çeşitlilik Ve Genetik Kaynaklar	P-01	Bitki Genetik Kaynakları	Yüksek
		P-02	Hayvan Genetik Kaynakları	Yüksek
		P-03	Su Ürünleri Genetik Kaynakları	Orta
		P-04	Biyogüvenlik ve Biyoteknoloji	Orta
		P-05	Genetik Kaynaklar Veri Tabanı Oluşturulması	Orta
		P-06	Mikrobiyal Genetik Kaynaklar ve Mikro Flora-Mikro Fauna	Düşük
		P-07	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
A 02	Büyükbaş Hayvancılık	P-01	Islah ve Yetiştirme	Yüksek
		P-02	Hayvan Sağlığı ve Refahı	Yüksek
		P-03	Hayvan Besleme	Orta
		P-04	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
		P-05	Organik Yetiştiricilik	Düşük
A 03	Çayır Mera ve Yem Bitkileri	P-01	Yem Bitkileri	Yüksek
		P-02	Çayır – Mera	Yüksek
		P-03	Mekanizasyon, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Uygulanması	Orta
		P-04	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Orta
		P-05	Entegre Mücadele Yönetimi	Orta
		P-06	Yem Bitkilerinde Organik Tarım	Düşük
A 04	Endüstri Bitkileri	P-01	Yağlı Tohumlu Bitkiler	Yüksek
		P-02	Pamuk	Yüksek
		P-03	Entegre Mücadele Yönetimi	Orta
		P-04	Patates	Orta
		P-05	Mekanizasyon ve Bilişim Teknolojilerinin Kullanılması	Orta
		P-06	Tıbbi aromatik bitkiler	Orta
		P-07	Diğer endüstri bitkileri	Düşük
		P-08	Endüstri bitkilerinde organik tarım	Düşük
		P-09	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
		P-10	Yenilenebilir Tarımsal Kaynaklardan Biyoyakıt ve Endüstriyel Ürünlerin Elde Edilmesi	Düşük
A 05	Gıda ve Yem	P-01	Gıda -Yem Güvenilirliği ve Kalitesi	Yüksek
		P-02	Geleneksel Türk Gıdaları	Orta
		P-03	Gıda ve Yem Üretiminde Modern Tekniklerin Kullanılması ve Ürün Geliştirme	Orta
		P-04	Gıda ve Yem Analizlerinde Yeni Yöntemlerin Uygulanması	Düşük
		P-05	Gıda-Yem Muhafaza ve Ambalajlama Tekniklerinin Geliştirilmesi	Düşük
		P-06	Gıda Sanayii Artık ve Atıklarının Değerlendirilmesi	Düşük
		P-07	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük

A 06	Kanatlı ve Küçük Evcil Hayvancılık	P-01	Islah ve Yetiştirme	Yüksek
		P-02	Hayvan Besleme	Orta
		P-03	Hayvan Sağlığı ve Refahı	Orta
		P-04	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Orta
		P-05	Organik Yetiştiricilik	Düşük
A 07	Küçükbaş Hayvancılık	P-01	Islah Ve Yetiştirme	Yüksek
		P-02	Hayvan Sağlığı ve Refahı	Orta
		P-03	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Orta
		P-04	Hayvan Besleme	Düşük
		P-05	Organik Yetiştiricilik	Düşük
A 08	Meyve-Bağ	P-01	Sert Çekirdekli Meyveler	Yüksek
		P-02	Turunçgiller	Yüksek
		P-03	Yumuşak Çekirdekli Meyveler	Orta
		P-04	Bağcılık	Orta
		P-05	Meyve Bahçeleri ve Bağlarda Entegre Mücadele Yönetimi	Orta
		P-06	Zeytin	Orta
		P-07	İncir	Düşük
		P-08	Organik Meyve-Bağ Araştırmaları	Düşük
		P-09	Subtropik Meyveler	Düşük
		P-10	Üzümsü Meyveler	Düşük
		P-11	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
A 09	Sebzeler ve Süs Bitkileri	P-01	Örtü Altı Sebze Yetiştiriciliği	Yüksek
		P-02	Patlıcangiller	Yüksek
		P-03	Entegre Mücadele Yönetimi	Yüksek
		P-04	Kabakgiller	Orta
		P-05	Baklagiller	Orta
		P-06	Organik Sebze Araştırmaları	Orta
		P-07	Kök ve Yumrulu Sebzeler	Orta
		P-08	Kesme Çiçekler, İç ve Dış Mekân Süs Bitkileri	Orta
		P-09	Doğal Süs Bitkileri	Orta
		P-10	Diğer Sebzeler	Düşük
		P-11	Mantar Yetiştiriciliği	Düşük
		P-12	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
A 10	Sert Kabuklu Meyveler	P-01	Antepfıstığı	Yüksek
		P-02	Diğer Sert Kabuklu Meyveler (<i>Ceviz, Badem ve kestane</i>)	Yüksek
		P-03	Fındık	Orta
		P-04	Entegre Mücadele Yönetimi	Orta
		P-05	Organik Sert Kabuklu Meyveler Araştırmaları	Düşük
		P-06	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
A 11	Su Ürünleri	P-01	Su Ürünleri Islah ve Yetiştiriciliği	Yüksek
		P-02	Balıkçılık Yönetimi ve Teknolojisi	Yüksek
		P-03	Su Ürünleri Sağlığı	Yüksek
		P-04	İşleme, Muhafaza ve Pazarlama	Orta
		P-05	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük

A 12	Tahıllar	P-01	Ekmeklik Buğday	Yüksek
		P-02	Makarnalık Buğday	Yüksek
		P-03	Mısır	Orta
		P-04	Çeltik	Orta
		P-05	Arpa	Orta
		P-06	Entegre Mücadele Yönetimi	Düşük
		P-07	Tarımsal Mekanizasyon, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanılması	Düşük
		P-08	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
		P-09	Diğer Serin İklim Tahılları	Düşük
		P-10	Diğer Sıcak İklim Tahılları	Düşük
		P-11	Tahıllarda Organik Tarım	Düşük
A 13	Toprak Su Kaynakları ve Çevre	P-01	Tarım – İklim Değişikliği Etkileşimi	Yüksek
		P-02	Su Kullanım Etkinliğinin Arttırılması	Yüksek
		P-03	Toprak Kalitesi ve Toprak Kirliliği	Orta
		P-04	Toprak Verimliliği	Orta
		P-05	Su Toplama Havzalarında Toprak ve Su Kaynaklarının Korunumu ve Geliştirilmesi	Orta
		P-06	Çevre Toksikolojisi ile Bitki Koruma Ürünlerinin Çevreye Etkisi	Düşük
		P-07	Toprak ve Arazi Bilgi Sistemleri	Düşük
		P-08	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Düşük
		P-09	Tarımsal Yatırımlarda Girdi Optimizasyonu ve Kırsal Alanda Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi	Düşük
A 14	Yemelik Dane Baklagiller	P-01	Nohut	Yüksek
		P-02	Mercimek	Yüksek
		P-03	Kuru Fasulye	Yüksek
		P-04	Entegre Mücadele Yönetimi	Orta
		P-05	Tarımsal Mekanizasyon, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanılması	Orta
		P-06	Sosyo-ekonomik Araştırmalar	Orta
		P-07	Organik Tarım	Düşük
		P-08	Diğer Yemelik Tane Baklagiller	Düşük

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Proje /Entegre Alt Proje Teklif Formu

DESTEK BAŞVURUSUNDA BULUNULAN PROJENİN

BAŞLIĞI	
ARAŞTIRMA FIRSAT ALANI	
ARAŞTIRMA PROGRAMI	
PROGRAM ÖNCELİĞİ	

PROJE ÖNERİSİ YAPAN KURULUŞUN

ADI	
ADRESİ	

PROJE / ALT PROJE LİDERİ

ADI SOYADI	
KURUMU	
TELEFONU	
E-POSTA	

PROJE / ALT PROJE YÜRÜTÜCÜLERİ

ADI SOYADI	KURUMU	E-POSTA

PROJE TOPLAM BÜTÇESİ (TL)	PROJE BAŞLAMA TARİHİ (GÜN/AY/YIL)	PROJE BİTİŞ TARİHİ (GÜN/AY/YIL)
	01/01/20..	.../.../20..

İŞBİRLİĞİ

İŞBİRLİĞİ YAPILAN KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ ŞEKLİ	PROJEDEKİ KATKISI

PROJE ÖZETİ

Proje başlığı, proje özeti ve anahtar kelimeler yazılmalıdır. Bu bölümde; çalışmanın amaçları ve uygulanacak yöntemler ile hedef ve çıktılara ilişkin kısaca bilgi verilmelidir. Özette, projenin Ar-Ge niteliği ile yaygın etkisine açıkça vurgu yapılmalıdır. Ayrıca nasıl yürütüleceği (deneysel tasarım/yaklaşım, yöntemler, ekip, aşamalar ve zaman) özetlenmelidir.

Proje Özeti: Türkçe/İngilizce olarak en fazla 300 kelimeyle yazılmalıdır.
Anahtar Kelimeler:

Projenin Amacı ve Gerekçesi: Ar-Ge ile giderilmesi planlanan ihtiyaç belirtilmelidir. Mevcut durum değerlendirmesi yapılarak projenin belirtilen ihtiyaca yönelik amacı ayrıntılı olarak yazılmalıdır.
Proje ile Elde Edilmek İstenilen Çıktılar ve Kullanım Alanlarını Açıklanmalıdır.

LİTERATÜR ÖZETİ: Bu proje alanında şimdiye kadar yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmaları ve bu çalışmalardan elde edilen bulguların kısa bir özetini yazın. Teklif edilen araştırmanın mevcut bilgi birikimine ne gibi katkıda bulunacağını özellikle belirtilmelidir.
--

MATERYAL ve METOT: Projenin bilimsel içeriği ve kullanılacak yöntemler/teknikler ile kullanılacak materyal ayrıntılı biçimde tanımlanmalıdır. Seçilen yöntemin diğerlerine göre üstünlükleri ve zayıflıkları belirtilmelidir. Yapılacak ölçümler, derlenecek veriler ayrıntılı biçimde anlatılmalıdır.
Etik kurul belgesi gerektiği durumlarda belgenin alınarak projeye eklenmesi zorunludur.

ÇALIŞMA TAKVİMİ

Proje çerçevesinde yapılacak faaliyetler çalışma takvimi çizelgesinde gösterilmelidir. Projenin belli başlı aşamaları ve bunlardan her birinin ne zaman gerçekleşeceği açık biçimde belirtilmelidir. Çizelge gerektiği kadar çoğaltılabilir.

Çalışma Takvimi Çizelgesi

Yapılacak Faaliyetler	Aylar																																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36		

(*)Yazım vb. alanları gerektiği kadar uzatılabilir.

YÖNETİM DÜZENİ

Projede görev alacak kişilerin her birinin projedeki sorumluluğu ve çalışma takvimleri tanımlanmalıdır.

Adı Soyadı	Proje Yürütücülerinin Projeye Katkıları	
	Yapılacak Faaliyetlerdeki Sorumlulukları	Çalışma Takvimi

Proje Sonuçları Uygulama Aktarımı

Proje tamamlandıktan sonra elde edilmesi öngörülen çıktılarının uygulamaya aktarılması ve yaygınlaştırılması proje lideri tarafından hazırlanır ve imzalanır.

Proje Adı		
PROJENİN AMACI: Projenin genel amaçları değil, çıktılara yönelik amaçlar kısaca yazılır.		
<ul style="list-style-type: none"> • • •		
ÇIKTILARIN UYGULAMAYA AKTARILMASI VE YAYGINLAŞTIRILMASI		
Proje tamamlandıktan sonra, elde edilen çıktılarının nasıl uygulamaya aktarılacağı;		
<ul style="list-style-type: none"> • Yetiştirme tekniklerine ilişkin bilgi ise; çiftçiye ve sektöre nasıl ulaştırılacağı, (kongre sempozyum, bildiri, yayın, broşür, kitap, Bilgi alışveriş toplantılarında sunulması, Bakanlığın eğitim yayım programlarına alınması dahil) • Çeşit, ırk, hat, aşı, ilaç ya da teknoloji ise; tescil, patent ve özel sektöre devri ile ilgili mekanizmalar • Sürekli projelerde ise; ilk 5 yıllık dönemde ne elde edileceği/edildiği, ara materyalden yararlanacak diğer araştırma kuruluşları kimler olacağı, • Metot ya da yöntem ise; kullanacak kurumlara duyurulması, • Mevzuat değişikliği gerektiren sonuçlar ise; ilgili bakanlık ya da birimlere ulaştırılması, uygulamaya aktarma aşama ve mekanizmaları adım adım somut olarak belirtilmelidir.		
Sıra	Proje Çıktıları	Çıktıların Uygulamaya Aktarılma Mekanizmaları
	Proje sonucunda elde edilecek, her türlü ürün, sistem, prototip, bilgi, pilot uygulama, malzeme, üretim tekniği, yöntem, yazılım vb. proje çıktısı olarak yazılmalıdır.	Detay verilerek yazılmalıdır
1		
2		
3		

TALEP EDİLEN BÜTÇE

Talep edilen bütçe ve gerekçesi belirtilmelidir. Analitik bütçe olarak 06 Sermaye Giderleri bölümünde aşağıdaki belirtilen tablo doldurulmalıdır. Proje süresi bir yıldan fazla ise yıllık maliyetleri ayrı ayrı hesaplanmalıdır.

I. Yatırım Tutarı

06 SERMAYE GİDERLERİ	YILLARA GÖRE DAĞILIM				
	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl
06.1- Mamul Mal Alımları					
06.2- Menkul Sermaye Üretim Giderleri					
06.3- Gayri Maddi Hak Alımları					
06.4- Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırılması					
06.5- Gayrimenkul Sermaye Üretim Giderleri					
06.6- Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri					
06.7- Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri					
06.8- Stok Alımları					
06.9- Diğer Sermaye Giderleri					
Toplam					
Genel Toplam					

II. Bütçe Gerekçesi ve Yatırım Tutarının Dağılımı

Talep edilen bütçenin üçüncü ve dördüncü düzey dağılımlarını, <http://www.bumko.gov.tr> internet adresinde yer alan Bütçe Hazırlama Rehberi dikkate alınarak performans bütçe kodları dikkate alarak detaylı olarak yazılmalıdır. Projede alımı öngörülen her tür alet ekipman (makine /teçhizat, laboratuvar alet ve cihazları) belirtilmelidir. Birden fazla kuruluş için yapılacak bütçe taleplerinde, her bir kuruluş için bütçe formları ayrı ayrı düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

TEKLİF ONAYI

	Adı Soyadı	Tarih	İmza
Proje /Alt Proje Lideri			
Öneren Kuruluş Müdürü			
İşbirliği Yapılan Kuruluş Yetkilisi			
İşbirliği Yapılan Kuruluş Yetkilisi			

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Entegre Proje Teklif Formu

DESTEK BAŞVURUSUNDA BULUNULAN PROJENİN

BAŞLIĞI	
ARAŞTIRMA FIRSAT ALANI	
ARAŞTIRMA PROGRAMI	
PROGRAM ÖNCELİĞİ	

PROJE ÖNERİSİ YAPAN KURULUŞUN

ADI	
ADRESİ	

PROJE KOORDİNATÖRÜ

ADI SOYADI	
KURUMU	
TELEFONU	
E-POSTA	

TEKLİF ONAYI

KOORDİNATÖR ADI	
İMZA	

PROJE YÜRÜTÜCÜLERİ

ADI SOYADI	KURUMU	E-POSTA

PROJE TOPLAM BÜTÇESİ (TL)	PROJE BAŞLAMA TARİHİ (GÜN/AY/YIL)	PROJE BİTİŞ TARİHİ (GÜN/AY/YIL)
	01/01/20..	.../.../20..

İŞBİRLİĞİ

İŞBİRLİĞİ YAPILAN KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ ŞEKLİ	PROJEDEKİ KATKISI

PROJE ÖZETİ

Proje başlığı, proje özeti ve anahtar kelimeler yazılmalıdır. Bu bölümde; çalışmanın amaçları ve uygulanacak yöntemler ile hedef ve çıktılara ilişkin kısaca bilgi verilmelidir. Özetle, projenin Ar-Ge niteliği ile yaygın etkisine açıkça vurgu yapılmalıdır. Ayrıca nasıl yürütüleceği (deneysel tasarım/yaklaşım, yöntemler, ekip, aşamalar ve zaman) özetlenmelidir.

Proje Özeti: Türkçe/İngilizce olarak en fazla 300 kelimeyle yazılmalıdır.

Anahtar Kelimeler:

Projenin Amacı ve Gerekçesi (Ar-Ge ile giderilmesi planlanan ihtiyaç belirtilmelidir. Mevcut durum değerlendirmesi yapılarak projenin belirtilen ihtiyaca yönelik amacı ayrıntılı olarak yazılmalıdır)

Proje ile Elde Edilmek İstenilen Çıktılar ve Kullanım Alanlarını Açıklayınız.

LİTERATÜR ÖZETİ:

(Bu proje alanında şimdiye kadar yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmaları ve bu çalışmalardan elde edilen bulguların kısa bir özetini yazın. Teklif edilen araştırmanın mevcut bilgi birikimine ne gibi katkıda bulunacağını özellikle belirtiniz.)

MATERYAL ve METOT: Projenin bilimsel içeriği ve kullanılacak yöntemler/teknikler ile kullanılacak materyal ayrıntılı biçimde tanımlanmalıdır. Seçilen yöntemin diğerlerine göre üstünlükleri ve zayıflıkları belirtilmelidir. Yapılacak ölçümler, derlenecek veriler ayrıntılı biçimde anlatılmalıdır.

YÖNETİM DÜZENİ

Projede görev alacak kişilerin her birinin projedeki işlevi, sorumluluğu ve çalışma takvimleri tanımlanmalıdır.

Adı Soyadı	Projedeki görevi	Çalışma takvimi

TALEP EDİLEN BÜTÇE :

TL cinsinden belirtilir. Eğer proje süresi bir yıldan fazla ise yıllık maliyetler hesap edilir.

Alt Proje No'su ve Kodu	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	Toplam
Genel Toplam						

PROJE KAPSAMINDA YÜRÜTÜLECEK ALT PROJELER LİSTESİ

Alt proje no	Proje adı	Proje lideri	Başlama tarihi	Bitiş tarihi	Çıktılar*

*: Proje kapsamında elde edilecek ürün, teknik bilgi, model, patent gibi çıktılara ilişkin çok kısa bilgi verilmelidir.

Proje Gelişme Raporu Formu

PROJE BAŞLIĞI	
PROJE NUMARASI	
PROJE LİDERİ	
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ KURULUŞ	
RAPORUN İLGİLİ OLDUĞU DÖNEM	...../...../20..... ile ...../...../20..... arası

Proje Özeti:

1. Başlıca Faaliyetlerin Gerçekleşme Durumu:

Dönem Bulguları: Rapor dönemi için planlanan başlıca faaliyetlerden, tamamlananlar ile elde edilen sonuçları özetlenmelidir.

2. Yapılması Düşünülen Ara Yayınlar:

3. Darboğazlar: Varsa gerçekleştirilemeyen faaliyetler, nedenleri ve öneriler eklenmelidir.

4. Projede Önerilen Değişiklikler: Varsa proje ile ilgili önerilen değişiklik önerileri yazılmalıdır.

4.1. Materyal ve Yöntem: Varsa materyal ve yöntemde tavsiye edilen değişiklikler yazılmalıdır.

4.2. Proje Faaliyet Takvimi: Varsa proje faaliyet takviminde önerilen değişiklikler yazılmalıdır.

4.3. Personel: Varsa görev alan araştırmacılar ile ilgili değişiklik önerileri yazılmalıdır. Projeye personel eklenmesi veya çıkarılması PDG'de onaylandıktan sonra devam eden yıl itibariyle gerçekleştirilebilir.

4.4. Bütçe: Varsa bütçe ile ilgili değişiklikler yazılmalıdır.

Bütçe Harcamaları Özeti:

Proje başlangıcından itibaren dönemler üzerinden proje için harcanan ödeneklerin ana kalemler bazında dökümü yapılacaktır.

	Adı Soyadı	Tarih	İmza
Kuruluş Amiri			
Proje Lideri			
Ülkesel/Entegre Proje Koordinatörü			

**T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel M¼d¼rl¼đ¼**

PROJE SONUÇ RAPORU

PROJE ADI

PROJE NO

PROJE Y¼R¼T¼C¼LERİ

Y¼R¼T¼C¼ KURULUŞ

AY/YIL

İL

Sonuç Raporu Dispozisyonu

Kapak:

Hazırlanan kapakta; ortada "T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü" başlığı bulunacaktır. Başlığın altında "Proje Sonuç Raporu" ibaresi bulunacaktır. Kapak ortasına proje adı büyük puntolarla yazılacak, hemen altına ortaya Proje No, onun altına yürütücülerin adı ve soyadları projeye katkılarına göre yer alacaktır. Kapağın alt kısmına raporun temin edilebileceği yerin adresi (Yürütücü Kuruluş) ile yayın yılı ve ili yazılacaktır.

Önsöz:

Proje hakkında çok kısa ve olağan bilgiler verilip projenin Bakanlık ve varsa destekleyen diğer kuruluşların isimleri belirtilecektir.

İçindekiler:

Sonuç raporunun ana ve alt başlıklar ile bunların sayfa numaraları verilecektir.

Kısaltma Tanımları:

Rapor içerisinde yer alan kısaltmalara ilişkin tanımlar içindekiler bölümünün arkasına eklenecektir.

Çizelge ve Şekil Listeleri:

Rapor içerisinde yer alan çizelgeler ve şekil listeleri sayfa numaraları ile birlikte içindekiler bölümünün arkasına eklenecektir.

Özet:

Çalışmanın bilimsel ve teknik ana hatları ile amaç, materyal ve metot ile bulguların özetini veren Türkçe ve İngilizce metindir (en fazla 300 kelime).

Anahtar Kelimeler:

Türkçe ve İngilizce (en fazla 10 kelime)

Giriş:

Bu kısımda araştırmada ele alınan sorun tanımlanacak, araştırmanın dayanağı ve amacı açıklanacaktır.

Literatür Özeti:

Araştırma konusunda ülke içi ve dışında yapılan çalışmalarla ilgili özet bilgiler bu kısımda verilecektir.

Materyal ve Metot:

Bu kısımda kullanılan materyal ile yararlanılan metotlar açıklanacaktır.

Bulgular:

Araştırmada elde edilen bulgular tablo ve grafik şeklinde gösterimlerle anlatılacaktır.

Tartışma ve Sonuç:

Araştırmada elde edilen bulgular, daha önce yapılmış araştırmaların sonuçları ile karşılaştırılarak varılan kararlar açıklanacak, bulguların pratikte kullanma imkanları ve uygulamaya aktarılma yolları, sağlayacağı faydalar ile varsa ortaya çıkan yeni araştırma konuları yazılacaktır.

Kaynakça:

Bu kısımda, araştırmada ve eserin yazılmasında faydalanılan kaynaklar yazarların soyadlarına göre alfabetik olarak sıralanacaktır.

Yürütücülerin Özgeçmişi:

Bu kısımda, proje yürütücülerinin doğum yeri ve yılı, eğitim durumu, ihtisas konuları, bildiği yabancı diller, atandığı görevler, katıldığı kurs, seminer, toplantı vb. bilgiler yazılacaktır.

El Broşür (Liflet) Örneği:

Araştırmadan elde edilen bulguların kullanıcılara tanıtılması ve uygulanma usullerini gösteren, yalın, anlaşılması kolay, resim ve şekillerle desteklenen bir el broşür örneği sonuç raporuna ilave edilecektir.

Proje Sonuçlarının Uygulamaya Aktarılması

Proje tamamlandıktan sonra elde edilen çıktıların uygulamaya aktarılması ve yaygınlaştırılması proje lideri tarafından hazırlanır ve imzalanır.

Proje Adı		
PROJENİN AMACI		
Projenin genel amaçları değil, çıktılarına yönelik amaçlar kısaca yazılır.		
<ul style="list-style-type: none"> • • •		
ÇIKTILARIN UYGULAMAYA AKTARILMASI VE YAYGINLAŞTIRILMASI		
Proje tamamlandıktan sonra, sadece bu çıktıların uygulamaya aktarılması ve yaygınlaştırma adım ve mekanizmaları somut olarak ve kısaca belirtilmelidir.		
Sıra	Proje Çıktıları: Proje sonucunda elde edilecek, her türlü ürün, sistem, prototip, bilgi, pilot uygulama, malzeme, üretim tekniği, yöntem, yazılım vb. proje çıktısı olarak yazılmalıdır.	Çıktıların Uygulamaya Aktarılma Mekanizmaları: Detay verilerek yazılmalıdır.
1		
2		
3		
Adı – Soyadı:		
Görevi:		
Tarih:		
İMZA:		

KAYNAKÇA

Bibliyografik veriler genel düzenleme şekli

Yaralanılan kaynak;

Periyodik yayın ise;

(yazar(lar)ın, soyadı, adının baş harfi, yılı, makale adı, derginin adı (varsa uluslararası kısaltmaları), cilt no, sayı no, başlangıç ve bitiş sayfa no.

Örnek :

ÖZSOYLU Ş., KOÇAK N., (1973).Deniz Mavisi Histiositozisi, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 16, 304-309

Kitap ise;

Yazar(lar)ın, soyadı, adının baş harfi, yılı, kitabın adı, editörün adı (varsa), cilt no, basımevinin adı, yayınlandığı yer, sayfa no.

Örnek:

ARIMAN, A., (1978). *Progress in Particle and Nuclear Physics*, ed: Wilconsin D., Vol: 1, Pergamon, New York, Pp: 41.

Tez ise;

Yazar(lar)ın, soyadı, adının baş harfi, yılı, tezin adı, tezin türü (Ph.D., M.Sc.), tez çalışmasının yapıldığı kuruluşun adı ve adresi.

Örnek:

TAŞCIOĞLU, S., (1984). *Blister Bakırın Perlitle Aritılması*, (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi.

Tebliğ veya rapor ise;

Yazar(lar)ın, soyadı, adının baş harfi, yıl, tebliğin adı, kongre-seminer adı, sunulduğu yer, basım yeri, sayfa no.

Örnek: FEUER, H., AYDIN, A., (1977). Preperation and Reactios of 4-Nitro-5,6-Diphenyl-2H-Pyridazine-3-one, 6th Int. Congress of Heterocyclic Chemistry, Tehran-Iran, pp: 418-419